

Pr Ülle Rajasalu
Maavanem
Harju Maavalitsus
info@mv.harju.ee

Teie 28.01.2014 nr 12-4/2014/608

Meie 21.02.2014 nr 11-2/14/152-12

Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi puuduste kõrvaldamine

Austatud proua Rajasalu

Rail Balticu raudtee rajamine on Eesti jaoks tõenäoliselt järgmise saja aasta olulisim ja mastaapseim investeering. Selleks, et sedavõrd oluline projekt hästi õnnestuks ja et sellest kujuneks keskkonnasõbraliku ja säästliku transpordi edulugu, peab rajamiseks tehtav eeltöö - muu hulgas keskkonnavaldkonnas - olema põhjalik, professionaalne ja igakülselt korrektne.

Algfaasis vigade tegemise või eksimise tõttu võib raudtee ehitus hiljem takerduda või jõuda pikkade ja kulukate kohtuvaidlusteni. Peame Keskkonnaministeeriumi poolt Rail Balticu rajamist tähtsaks ja oleme valmis omalt poolt igakülselt kaasa aitama ettevalmistustöö tegemisel, et lõplik trassivalik tagaks minimaalse negatiivse mõju nii elu- kui looduskeskkonnale ega ohustaks meie sümboliks muutunud loodusväärtusi.

Praegu peame paraku ütleva, et meile esitatud keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programmis on olulisi puudujääke ning see vajab mitmes osas täiendamist. Vältimaks hilisemaid, kogu protsessi venitada võivaid vaidlusi, on tähtis, et kogu avalikkuse kaasamise protsess oleks nõuetekohaselt dokumenteeritud. Samuti on selge, et keskkonnamõjudega arvestamist tuleb võtta tõsiselt ning mitte pelga formaalsusena.

Oleme juba eelmisel aastal juhtinud tähelepanu, et KSH programmis tuleb käsitleda põhjavee kaitstust ning ühisveevärgi põhja- ja pinnaveehaarete asukohti. Kuna praktiliselt kogu trassi lõikes on põhjavesi inimeste ainsaks joogiveeallikaks, vajab mõju põhjaveele kindlasti analüüsimist ja arvesse võtmist.

Samuti oleme varasemalt teada andnud, et moodustamisel olevast Nabala kaitsealast üle sõitev trass ei saa Keskkonnaministeeriumi heakskiitu, sest tundlikku veela läbiv massiivne raudteetrass seaks ohtu unikaalse looduskeskkonna säilimise. Selle ebamõistliku lahenduse

ühaks võimalikuks alternatiiviks on juba olemasoleva raudteekoridori kasutamine kiirrongile sobiva taristu rajamiseks. Alternatiive on aga teisigi.

Samuti on Euroopa Liidu rahastuse saamisel oluline võimalusel välistada Natura alade läbimine. Kohtades, kus see siiski hädavajalikuks osutub, peab olema selgelt põhjendatud, et alternatiivseid asukohti trassidele ei ole, ning konkreetselt fikseeritud, milliste leevendusabinõudega mõju hüvitatud saab.

Kokkuvõtlikult - olles tutvunud heakskiitmiseks esitatud KSH programmi ja sellele lisatud materjalidega ning arvestades keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 1 lõikega 2, § 36 lõikega 2 ning § 38 lõikega 1 ja lõike 2 punktidega 1, 2 ja 5, esitab Keskkonnaministeerium järgmised nõuded nimetatud dokumentide täiendamiseks ning KSH menetluse korrigeerimiseks:

1. KeHJS § 38 lõike 2 punkti 5 kohaselt on KSH järelevalvaja ülesandeks muuhulgas kontrollida eksperdi vastavust KeHJS § 34 lõikes 3 nimetatud nõuetele. Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute KSH programmi puhul ei saa Keskkonnaministeerium seda teha, kuna järelevalvajale ei ole esitatud KeHJS § 34 lõike 3 kohast informatsiooni. Keskkonnaministeerium on ka varem (oma 04.12.2013 saadetud e-kirjaga) juhtinud tähelepanu sellele, et KSH programmis tuleb ära näidata eksperdi vastavus seaduse nõuetele, kuid heakskiitmiseks esitatud programmis ei ole seda tehtud.
2. KeHJS § 36 lõike 2 punkti 5 kohaselt peab KSH programm sisaldama muuhulgas strateegilise planeerimisdokumendi koostaja andmeid. KSH programmi peatükis 3 on küll toodud KSH protsessi osapooled, kuid koostaja andmed puuduvad.
3. KeHJS § 37 lõike 1 kohaselt tuleb KSH programmi avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest teavitada muuhulgas ka ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Kõnealuse KSH programmi lisast 12 on leitav Pärnu Maavalitsuse 30.08.2013 avaldatud teade Rail Balticu raudtee trassi koridori asukoha määramiseks koostatava maakonnaplaneeringu KSH programmi avalikustamise osas. Seejuures sisaldab teade vaid Pärnu maakonda puudutavat infot, sh Pärnu maakonnas toimuvate avalike arutelude aegu ja kohti. Kuna kõnealune KSH programm käsitleb ka Harju ja Rapla maakondi, siis tuli teated avalikustada samuti Harju ja Rapla maavalitsuste poolt. Antud juhul on küll võimalik Ametlikest Teadaannetest leida Harju Maavalitsuse avaldatud teade, kuid Rapla Maavalitsuse teadet mitte. Kuna järelevalvaja ülesanne on muuhulgas kontrollida KSH menetluse vastavust seaduse nõuetele (KeHJS § 38 lõike 2 punkt 2), siis on vajalik KSH programmis ära näidata kõikide teadete avaldamised. Antud juhul jääb järelevalvajale selgusetuks, kas ja millal vastavad teated avaldati.
4. KeHJS § 39 lõike 1 kohaselt tuleb järelevalvajale KSH programmi heakskiitmiseks esitamisel saata muuhulgas ka KSH programmi avaliku arutelu protokoll. Kõnealusel juhul on küll esitatud koos KSH programmiga avalike arutelude protokollid (7. köide, lisa 11), kuid nende osas esineb puudujääke ning KSH järelevalvajal ei ole võimalik KeHJS § 38 lõike 2 punkti 2 arvesse võttes kontrollida KSH menetluse õigusaktide nõuetele vastavust.
  - 4.1. KSH programmi avalikustamise teadetes on välja toodud, et avalikud arutelud toimusid muuhulgas Kiili Vallavalitsuses ja Rae Kultuurikeskuses, kuid vastavates asutustes toimunud koosolekute protokolle KSH aruande lisast 11 ei leia. Selle asemel on

protokollid avalikest aruteludest, mis toimusid Kiili Gümnaasiumis ja Rae valitsuses, samas nimetatud asukohtades toimunud koosolekute osas ei ole avalikustamise teadetes infot antud. Juhul, kui tegemist on vaid protokollides esinevate kirjavigadega, palume nimetatud ebatäpsused kõrvaldada.

- 4.2. KSH programmi lisast 11 on puudu Kohila Koolituskeskuses ja Raikküla Vallamajas toimunud koosolekute protokollid. Samas on leitavad protokollid avalikest aruteludest, mis toimusid Lipa koolis, Valgu Põhikoolis ja Kohila Gümnaasiumis (viimane on olemas ainult elektroonilisel kujul), kuid avalikustamise teadetes nendes kohtades toimunud arutelude osas infot ei ole. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et Sauga Noortekeskuses toimunud avaliku arutelu protokoll on lisas 11 toodud kahes eksemplaris.
- 4.3. Ühtlasi palume selgitada, miks ei ole ajalehes Postimees avaldatud kolme maakonna üldteates nimetatud Oru Külakeskuses toimunud avalikku arutelu ning selle toimumist kajastab vaid Kose Teatajas avaldatud teade.
- 4.4. KeHJS § 37 lõike 4 kohaselt on avalikkusel õigus nii avaliku väljapaneku kui avaliku arutelu ajal tutvuda programmi ja strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevat keskkonnamõju käsitlevate muude dokumentidega, esitada programmi kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid. Antud juhul jääb segaseks, kas kõik avalikud arutelud toimusid samadel aegadel ja samades kohtades, nagu oli avalikkusele teada antud KSH programmi avalikustamise teadetes.

Sellest tulenevalt ei saa järelevalvaja olla kindel, kas avalikkus on saanud õiget infot. Ühtlasi ei ole järelevalvajale esitatud KeHJS § 39 lõiget 1 arvesse võttes kõikide avalike arutelude protokolle.

5. KeHJS § 36 lõike 2 punkti 2 kohaselt peab KSH programm selgitama ja nimetama strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju.
- 5.1. Keskkonnaministeerium jääb endiselt oma 05.12.2013 e-kirjaga saadetud seisukohale, et KSH programmis tuleb käsitleda ka põhjavee kaitstust ning ühisveevärgi põhja- ja pinnaveehaarete asukohtasid. Selle alusel tuleb täiendada programmis looduskeskkonnale avalduvate mõjude osa ning samuti pöörata loodusuuringute juures lisaks elusloodusele ja elupaikadele tähelepanu ka põhjavee kaitstusele.
- 5.2. Täpsustada tuleb olemasolevate veehaarete (puurkaevud ja salvkaevud) sanitaarkaitsealade ja hooldusalade ning allikate veekaitsevööndi, ehituskeeluvööndi ja piiranguvööndi asukohad, mida raudtee ei tohi läbida.
- 5.3. Kuna põhjavesi on kogu trassi ulatuses (va Tallinn) inimeste ainukeseks joogiveeallikaks, siis on oluline KSH programmi nimetatud mõju hindamisega täiendada. Lisaks, kuna on otsustatud, et Rail Balticu raudteed võidakse hakata siiski kasutama ka ohtlike veoste transpordiks, siis seda olulisem on trassi valikul pöörata tähelepanu põhjavee kaitstusele ja veehaarete asukohtadele.
6. Kõnealusel KSH programmis ei ole käsitletud mõju merekeskkonnale. Maakonnaplaneeringute lähteseisukohtade dokumendi peatükis 2.3 mainitakse, et Rail Balticu kaubajaam rajatakse Muuga sadamasse. KSH programmi peatükis 4.5.1 on nimetatud võimalikku piiriülest mõju Soomele (sadamaühenduste parendamise

vajaduste ja sellega kaasnevate mõjude kaudu). KSH programmi peatükis 4.4 on välja toodud, et 0-variandi käsitlemiseks hakatakse Rail Balticu trassivariante võrdlema olemasoleva kauba- ja reisijateühendusega, milleks on olemasoleva raudtee, kaupade meretranspordi ja maantee kombinatsioon. Eeltoodut arvesse võttes palume KSH programmi täiendada nii, et KSH käigus käsitletakse ka mõju merikeskkonnale, meretranspordile ja Eesti sadamatele.

7. Keskkonnaministeerium jääb endiselt oma 30.08.2013 kirjas nr 11-2/13/6294-10 toodud seisukoha juurde, et me ei saa nõustuda sellise trassialternatiiviga, mis läbib moodustatavat Nabala kaitseala, kuna massiivne raudtee võib oluliselt kahjustada tundliku veerežiimiga kaitset vajavat piirkonda. Praeguseks on algatatud Nabala looduskaitseala moodustamise ja kaitse-eeskirja menetlus (12.12.2013 käskkiri nr 1183) ja seda arvesse võttes tuleb KSH programmist jätta välja trassialternatiivid, mis vastavat ala läbivad (korrigeerida nii programmi teksti kui trassialternatiivide kaarti). Juhime tähelepanu, et oleme sellest teavitanud projekti juhte juba eelmise aasta suvel ning korranud sama informatsiooni eelmise aasta detsembris.

8. Seoses sellega, et 06.02.2014 tegi Rail Balticu juhtkomitee otsuse analüüsida täiendavalt alternatiivse raudteekoridorina Tallinna ringtee trassi, palume vastavalt korrigeerida KSH programmi (sh vajadusel täiendada mõju ulatuse osa ja kaasnevate mõjude loetelu) ning lisada nimetatud alternatiiv ka trassialternatiivide kaardile.

See on vajalik, et KSH programm vastaks KeHJS § 36 lõike 2 punktile 1. Lisaks, et KSH programmiga oleks korrektselt täidetud KeHJS § 36 lõike 2 punktis 3 nimetatud osa (praegu ei ole seal kohalike elanike all mõeldud uue alternatiivi mõjupiirkonda jäävate alade elanikke) ja oleks tagatud isikute piisav teavitamine vastavalt KeHJS §-le 37 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 11 lõike 1 punktile 3 ja § 49 lõikele 4, tuleb korraldada uue alternatiivi mõjupiirkonda jäävatele inimestele KSH programmi avalik väljapanek ja avalik arutelu.

9. Analoogselt eelmises lõigus väljatooduga täiendada KSH programmi ning trassialternatiivide kaarti ka Rail Balticu juhtkomitee otsuse alusel, millega võeti kaalumisse Pärnumaal trassialternatiivid 4H ja 5D. Arvestades HMS-i § 11 lõike 1 punktiga 3 ja § 49 lõikega 4, tuleb eelpool mainitud piirkonnas korraldada KSH programmi avalikustamine vastavalt KeHJS §-le 37, et alternatiivide muutuse osas puudutatud isikutel oleks võimalik tutvuda KSH programmi ning trassialternatiividega.

10. KeHJS § 36 lõike 2 punkti 2 alusel tuleb KSH programmis muuhulgas käsitleda võimalikku mõju Natura 2000 võrgustiku alale.

KSH programmi peatükkides 4.4.1 ja 4.4.2 on vastav käsitlus toodud, kuid palume sellegipoolest peatükki 4.4.2 täiendada selgitusega, millal võib tekkida vajadus kaaluda raudteetrassi rajamist läbi Natura 2000 võrgustiku alade või Natura 2000 võrgustiku ala mõjupiirkondade (arvestades ka 06.02.2014 Rail Balticu juhtkomitee koosolekul tehtud otsusega, et Pärnumaa kohalike omavalitsuste kokkulepet ei arvestata ning täiendavaid Natura 2000 alasid läbivaid trassialternatiive võrdlusesse ei võeta).

Ühtlasi palume eraldi välja tuua, millised on need avalikkuse jaoks esmatähtsad põhjused, millest lähtuvalt peetakse raudteetrassi rajamist Natura 2000 võrgustiku alale või selle mõjupiirkonda võimalikuks (juhul kui negatiivse mõjuta alternatiiv

Natura aladele puudub). Samuti tuleb lisada, millised on reaalsete alternatiivide kriteeriumid, millest trassialternatiivide valimisel lähtutakse (sh need, mis ei ole seotud keskkonnaga). Palume KSH programmis esitada Natura hindamise ja otsustusprotsessi kirjeldus.

Programmis viidatakse erinevatele Natura hindamise juhendmaterjalidele. Palume Natura hindamisel lähtuda 2013. aastal MTÜ Eesti Keskkonnamõju Hindajate Ühingu poolt tehtud juhendist „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“. Juhend on leitav Keskkonnaministeeriumi kodulehelt http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1202908/Natura_juhis.pdf. Nimetatud juhendist lähtuvalt tuleks KSH programmis välja tuua, kas mõju hindamiseks Natura 2000 võrgutiku aladele on andmeid piisavalt.

KSH programmi peatükis 4.4.2 viidatakse seoses hüvitusmeetmetega looduskaitseaduse §-le 70, kuid õige on § 70¹. Ühtlasi palume KSH programmi täiendada infoga, et kui maakonnaplaneeringute koostamise käigus selgub vajadus kaaluda ja eelistada alternatiive, mis läbivad kaitseala, hoiuala või püsielupaika, tuleb KSH käigus käsitleda ala kaitse alla võtmise ja kaitse-eeskirja kehtestamise määruse muutmise vajadust.

11. Palume KSH programmi peatükki 4.1.1 täiendada nii, et leevendusvõimaluste juures käsitletaks ka veekogude tõkestatust, veerežiimi muutuseid ja veekogude füüsilisi muutusi.

Peatüki 4.3.3 osas nõustume, et tähelepanu tuleb pöörata jõgede ja ojade kaldavöönditele, kuid palume lisada loetelusse ka allikate kaldavööndid. Peatükis 4.4.1 toodud tabeli punktis 1.6 (elupaikade killustumine) tuleb arvesse võtta, et ristumiskohad vooluveekogudega peavad olema kaladele läbitavad. KSH programmi peatükis tuleb pinna- ja põhjavee seisundile avalduvate mõjude täpsustamise ja leevendavate meetmete väljatöötamise juurde lisada veekogude füüsiliste muutuste vältimine või nende muutuste mõju vähendamine.

12. Peatükis 4.4.1 toodud tabeli punktis 3.3 on kriteeriumina välja toodud õnnetuseoht, mille all hakatakse KSH käigus käsitlema ohtlikke veoste transpordiga kaasnevaid riske. Mõjupiirkonna ulatuseks on märgitud vaid 300 m – palume täpsustada ja põhjendada, kas ja miks piirneb õnnetusjuhtumite puhul mõju ulatus ainult trassikoridoriga.
13. KSH programmi peatükis 6.3 on viidatud, et piiriülese mõju kontekstis laekunud seisukohad on toodud programmi lisa 11, kuid juhime tähelepanu sellele, et nimetatud seisukoha kirjad on leitavad lisast 13.

Lähtuvalt eeltoodust oleme seisukohal, et Keskkonnaministeeriumile heakskiitmiseks esitatud Rail Balticu 1435 mm trassi Harju, Rapla ja Pärnu maakonnaplaneeringute KSH programmis on olulised sisulised puudused, samuti ei ole esitatud kõiki KeHJS § 39 lõikes 1 nimetatud dokumente.

Ühtlasi ei ole Keskkonnaministeeriumil võimalik KeHJS § 38 lõike 2 punktide 2 ja 5 alusel kontrollida KSH menetluse ning KSH eksperdi nõuetele vastavust. Kuna Keskkonnaministeerium ei ole saanud nõuetele vastavaid ja komplektseid KeHJS § 39 lõikes 1 nimetatud materjale ning ühtlasi tuleb korraldada KSH programmi täiendavad

avalikustamised piirkondades, mida programmi muutmine puudutab (arvestades HMS § 49 lõikega 4 ning KeHJS §-ga 37), ei ole Keskkonnaministeeriumil võimalik teha KeHJS § 39 lõikes 2 nimetatud otsust KSH programmi heakskiitmise või heakskiitmata jätmise kohta.

Palume käesolevas kirjas tehtud märkuste alusel kõnealust KSH programmi parandada ja täiendada ning viia protsess seaduse nõuetega vastavusse (lähtudes KeHJS § 37).

Arvestades HMS § 15 lõiget 2 ja § 40 lõiget 2, esitada programm uuesti koos korrigeeritud ja täiendatud avalike arutelude protokollide kaustaga (7. köide, lisa 11) ja trassialternatiivide kaardiga Keskkonnaministeeriumile heakskiitmiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Keit Pentus-Rosimannus
Minister

Teadmiseks: Rapla Maavalitsus maavalitsus@raplamv.ee, Pärnu Maavalitsus mv@mv.parnu.ee, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium info@mkm.ee, Tehnilise Järelevalve Amet info@tja.ee, Hendrikson & Ko hendrikson@hendrikson.ee

Maris Malva 626 0742; maris.malva@envir.ee